

Nr 922

Av herr Nilsson, Ferdinand, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 155, angående utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68.

(Lika lydande med motion nr 1137 i Andra kammaren)

Proposition nr 185 vid 1964 års riksdag åsyftade en sådan lokalisering av näringslivet att landets tillgångar av kapital och arbetskraft på rationellt sätt utnyttjas och ett snabbt ekonomiskt framåtskridande befordras. Ett stigande välstånd bör därigenom fördelas på ett rättvist sätt till olika landsdelar och en god balans skapas mellan tillgång på arbetskraft och arbetstillfällen. På så sätt skapas förutsättningar för att människorna i olika delar av landet skall kunna erbjudas en tillfredsställande social och kulturell service. Lokaliseringspolitiken skulle, framhölls det, så inriktas att de anpassningssvårigheter som den enskilde ställes inför på grund av strukturrationalisering och befolkningsomflyttning minskas.

Beträffande de i förslaget ingående lokaliseringsslånen bestämdes att de för en femårsperiod med början budgetåret 1965/66 skulle inom en totalram av 500 milj. kr. utgå med 100 milj. kr. per år. Utöver anslag i överensstämmelse härmed för 1965/66, 1966/67 och 1967/68 har riksdagen för de båda först nämnda budgetåren bemyndigat regeringen att inom totalramen bevilja lokaliseringsslån med högre belopp än som anvisats under anslagen.

I proposition nr 155 i år har man anledning erinra om att då 1964 års beslut fattades saknades säkra hållpunkter i fråga om kapitalbehovet. Verksamheten fick också från början karaktär av försöksverksamhet. Härtill kan fogas reflexionen att investeringar av denna omfattning givetvis är i hög grad beroende av det allmänna konjunkturen. En felbedömning synes också redan så gott som från början ha förelegat. Sålunda beviljades för de båda första åren lokaliseringsslån med 377 milj. kr., vilket är ungefär dubbelt så mycket som de ursprungligen beräknade anslagsbeloppen. I propositionen angives också att till slutet av september innevarande budgetår lån beviljats med ytterligare 57 milj. kr. Det angives likaledes att vid denna tidpunkt — således före de utländska devalveringsbesluten — icke avgjorda eller aviserade låneansökningar förelåg, beräknade till ca 250 milj. kr.

Under innevarande år har den ekonomiska situationen påtagligt försämrats. Den pågående "strukturrationaliseringen" har på vissa områden tagit karaktär av företagsdöd, delvis vållad av de tullreduktioner som EFTA-

avtalet innebär. Branscher som textil och sömnad, läder och kemisk-teknisk industri, som väsentligen producerat för en hittills skyddad inlands-marknad, har hårt drabbats. Innevarande år har till och med oktober månad ett stort antal företag slagit igen, över 10 000 anställda har förlorat sitt arbete, och varsel om driftinskränkningar eller långtidspermitteringar omfattade då nära 19 000 arbetstagare. Efter de nämnda devalveringsbesluten har skogsbygdernas näringsliv kommit i skärpt riskläge med hänsyn till avsättningssvårigheter och fara för sänkta priser på den engelska marknaden.

Med detta utgångsläge framstår propositionens förslag såsom absolut otillräckliga. De inskränker sig till *dels* ett tilläggsanslag för innevarande budgetår på 50 milj. kr., *dels* ett bemyndigande för regeringen att få överskrida anslaget för lokaliseringsslån — således 100 + 50 milj. kr. — och *dels* ett vidgande av låneramen från 500 milj. kr. till 600 milj. kr. Man torde i nuvarande läge kunna utgå från att denna vidgade låneram kommer att vara otillräcklig redan under innevarande budgetår, och den är dock avsedd att räcka även för budgetåren 1968/69 och 1969/70. Givetvis kan man tänka sig att efter hand öka ut beloppen i småportioner — kanske redan 1968 — men ett sådant kortsiktigt handlande synes icke motsvara de intentioner i fråga om planmässighet som dock torde ha avsetts redan med 1964 års femåriga försöksverksamhet. Starka skäl synes därför tala för att redan nu fördubbla låneramen för den återstående delen av perioden. Här tillkommer ett annat skäl som motiverar antagandet att ytterligare krav kommer att ställas på tillgången på lokaliseringsslån.

Redan från början riktades berättigad kritik mot 1964 års beslut om en tämligen godtycklig administrativ avgränsning av lokaliseringsverksamheten genom s. k. stödområden. Denna avgränsning motsvarar knappast sakliga krav eftersom därigenom ställes exempelvis det norrländska inlandet, där snabba åtgärder framstår som erforderliga inför den fortskridande avfolkningen i ojämn konkurrens med andra delar av stödområdet, där läget är ett annat. Det är likaledes iögonenfallande att områden med svag sysselsättning men med tillgång på arbetskraft strax söder om norra stödområdet uppenbarligen missgynnas då företagsamheten direkt lockas att söka sig därifrån genom de förmånligare villkoren på andra sidan om gränsen. På samma sätt har stora delar av exempelvis Småland eller andra trakter i Götaland sysselsättningsförhållanden som torde starkare motivera lokaliseringsåtgärder än åtskilliga orter inom de privilegierade landsdelarna. Till en början skedde avvikelserna från den snäva gränsdragningen endast i få fall. I samband med tillkomsten av föreliggande proposition och till och med samma dag (10/11) beslöt arbetsmarknadsstyrelsen att generellt "tillstyrka lokaliseringssöd till härför lämpliga objekt för lokalisering i Norrköping samt Gävle-, Falu-, och Karlstadsområdena intill

31. 12. 1968". Någon närmare motivering för detta beslut har icke beaktgjorts, men i pressen har uppgivits att de i propositionen föreslagna 50 milj. kr. skulle ha samband härmed.

En acceptabel motivering för stödområdessystemet och den gjorda gränsdragningen för dessa områden har icke förekommit. För planeringsråden i delar av landet utanför dessa områden har systemet inneburit en påtaglig begränsning av arbetsuppgifter. Den omfattning de förhållanden tagit som borde föranleda verksamma lokaliseringåtgärder också utanför dessa områden gör att systemet nu är moget att avskaffas. Då man ursäktat dess fortvaro med att regeringen har möjlighet att, när den prövar särskilda skäl föreligga, bortse från dess existens så kan detta givetvis vara en förbättring. För myndigheterna ute i länen och för näringslivet måste dock sådana förhållanden framstå som onödig centraldirigering. Sakliga skäl utan odemokratiska avgränsningar bör vara utgångsläget för lokaliseringåtgärder som dock redan från början angavs syfta till rättvis behandling av olika landsdelar. Men liksom de av regeringen beslutade utvidgningarna måste kräva ökade resurser, så gäller detta än mera i den mån förhållandena medför att lokaliseringsverksamheten utvidgas till att omfatta alla de områden där verksamma åtgärder nu är erforderliga. Detta motiverar givetvis ytterligare resurser, såväl beträffande ökade anslag till omedelbar disposition som vidgad låneram.

Därför föreslås i anledning av propositionen nr 155,

a) att riksdagen måtte till *Lokaliseringsslån* för budgetåret 1967/68 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 000 kr.;

b) att riksdagen måtte besluta att ramen för lokaliseringsslån under den femåriga försöksperioden fram till utgången av budgetåret 1969/70 icke måtte sättas lägre än 1 000 000 000 kr.; ävensom

att bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1967/68 bevilja lokaliseringsslån med högre belopp än som anvisats under anslaget; samt

att riksdagen måtte uttala att förutsättningen för ovan nämnda medelsram skall vara att stödområdessystemet slopas och lokaliseringsslån m. m. på ett rättvist sätt bör komma alla landsdelar till godo där sysselsättnings- och befolkningspolitiska förhållanden så påfordrar, varvid glesbygdersnas förhållanden i dessa avseenden särskilt beaktas.

Stockholm den 28 november 1967

Ferdinand Nilsson (cp) Ivan Svanström (cp) Thorsten Larsson (cp)
i Kungsängen